GHID DE BUNE PRACTICI PRIVIND MEDIEREA

ASOCIAȚIA CENTRUL DE MEDIERE ȘI ARBITRAJ PROPACT

www.mediereapoliticapublica.ro

Elaborarea acestui Ghid de bune practici are drept scop îmbunătățirea comunicării și colaborării dintre asociațiile profesionale din cadrul coaliției și autoritățile publice, în sensul armonizării bunelor practici în domeniul medierii și prezentarea acestora în comunitate.

”Ghidul conține informații cu privire la ceea ce este medierea, principiile sale fundamentale, etapele unei proceduri de mediere, beneficiile utilizării medierii și cazurile în care poate fi utilizată”

Internaționalizarea familiilor, revoluția tehnologică ce permite oamenilor să călătorească și să comunice la un nivel mult superior celui existent până nu demult, sunt caracteristici importante ale globalizării care au determinat creșterea numărului de dispute în Uniunea Europeană (UE). Multe dispute se transformă, în timp, în litigii costisitoare. Instanțele de judecată sunt un element esențial al statului de drept. Complexitatea relațiilor sociale actuale, creșterea demografică exponențială și mulți alți factori au pus comunitățile în fața unui val de dispute pe care instanțele de judecată nu mai au capacitatea de a le soluționa în mod eficient și într-un termen rezonabil.

Figură 1 - Durata medie a unui litigiu comercial, conform Raportului Doing Business 2020 - Romania al Băncii Mondiale

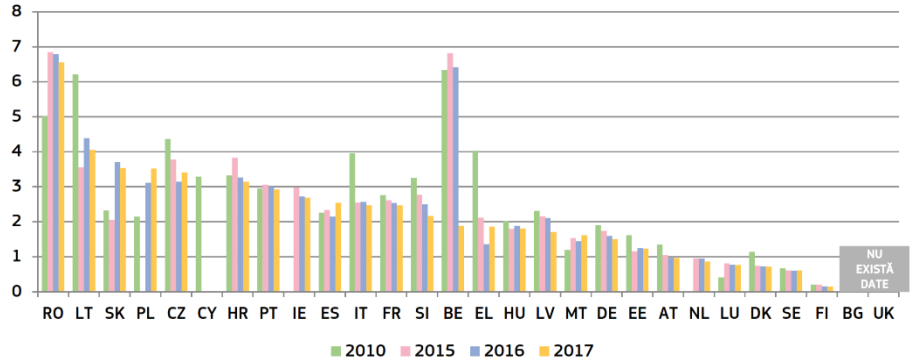

Figură 2 – Conform Raportului Uniunii Europene EU Justice Scoreboard pentru anul 2019, România este pe primul loc în ceea ce privește numărul de noi cauze civile și comerciale (în primă instanță, la 100 de locuitori)

De la practice tradiționale de soluționare a conflictelor la medierea de azi

Societatea a urmărit să găsească și să utilizeze întotdeauna mecanisme diferite de soluționare a conflictelor, care să răspundă pe cât se poate de bine dorințelor și nevoilor lor. În afara argumentelor expuse cu sabia, metode consensuale, precum diplomația, negocierea, medierea și alte forme de A.D.R. , erau folosite de egipteni, fenicieni, indieni și alte culturi antice. În România, am găsit practicile comisiilor de judecată sau de împăciuire conform cărora, *„În îndeplinirea sarcinilor ce le revin, comisiile de judecată încearcă împăcarea părților în unele pricini și judecă abateri de la regulile de conviețuire socială, litigii de muncă, precum și unele litigii patrimoniale.”*.

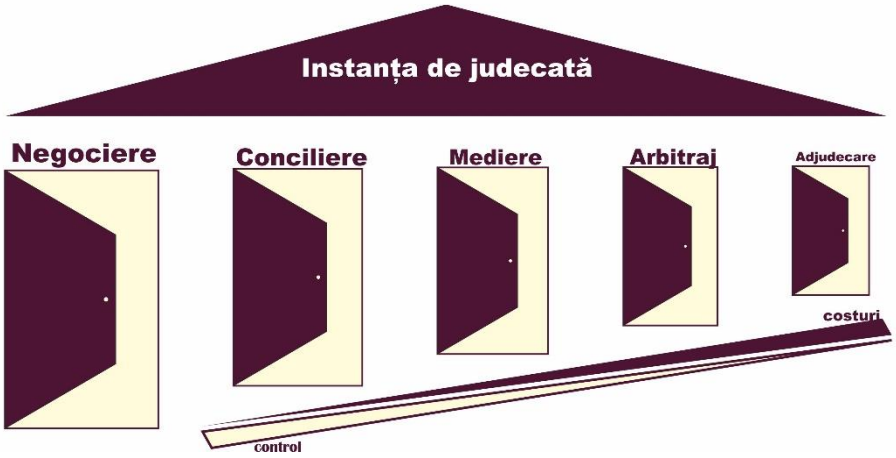

Figură 3 - Spectrul metodelor alternative de soluționare a disputelor

ADR este acronimul expresiei „Alternative Dispute Resolution” care, din limba engleză, se traduce prin „Soluționarea Alternativă a Litigiilor” și care a căpătat în timp semnificații diferite. Una dintre acestea este soluționarea oportună a conflictelor și se referă la faptul că, în urma unei analize detaliate, o anumită procedură de soluționare a litigiilor oferă, într-o anumită situație, cele mai bune șanse de soluționare eficientă, fiind prin urmare mai oportună decât alte proceduri la un anumit moment

ELEMENTELE ESENȚIALE ALE PROCESULUI DE MEDIERE

Principiile medierii sunt: participarea voluntară la procedura de mediere, neutralitatea mediatorului, imparțialitatea mediatorului, confidențialitatea procesului de mediere, auto-determinarea părților și consimțământul informat al acestora.

PARTICIPAREA VOLUNTARĂ	NEUTRALITATEA MEDIATORULUI
Acest principiu se referă la faptul că participarea la procesul de mediere este voluntară. Totuși, legislația europeană permite statelor membre să instituie obligativitatea participării părților la o întâlnire cu un mediator.	Neutralitatea sau independența mediatorului sunt lipsa de legături ale mediatorului cu obiectul sau părțile medierii în măsură să influențeze abilitatea mediatorului de a rămâne obiectiv pe parcursul discuțiilor.
IMPARȚIALITATEA MEDIATORULUI	**AUTODETERMINAREA PĂRȚILOR**
Imparțialitatea sau egalitatea de șanse se referă la faptul că prin intervenția sa, mediatorul nu trebuie să creeze avantaje sau dezavantaje niciunei părți.	Autodeterminarea părților reprezintă conștientizarea libertății acestora de a decide cu privire la conținutul discuțiilor, dar și la modul de organizare a acestora.
CONFIDENȚIALITATEA MEDIERII	**CONSIMȚĂMÂNTUL INFORMAT**
Participanții la procesul de mediere sunt protejați în sensul că toate informațiile pe care le împărtășesc celeilalte părți sunt confidențiale, cu excepția cazului când nu stabilesc altfel în mod consensual.	Este important ca mediatorul să se asigure că părțile iau decizii în cunoștință de cauză și sunt în măsură să înțeleagă consecințele deciziilor pe care le iau în cadrul medierii.

PROCESUL DE MEDIERE

Conform Directivei 2008/52/UE medierea este definită ca un proces structurat. Structura acestui proces se concentrează pe teoria negocierii principiale, teorie conform căreia cele mai constructive rezultate din negociere pot fi obținute dacă părțile respectă patru principii care sunt esențiale pentru utilizarea eficientă a negocierii. Aceste principii se referă la separarea oamenilor de probleme, la rolul mult mai important pe care îl au interesele în raport de poziții, la importanța utilizării criteriilor obiective și la generarea de opțiuni care creează câștig reciproc. Structura procesului de mediere urmărește relația poziții – interese – opțiuni, ceea ce arată că, de fapt, procesul de mediere nu este decât un mijloc de transformare a unei negocieri distributive într-o negociere principială.

Medierea este așadar un proces structurat, structura sa bazându-se pe dezvoltarea unui proces de colaborare între părți sau pe transformarea negocierilor dintre părți într-o negociere bazată pe nevoi. Prezentăm mai jos o structură posibilă a procesului de mediere, fără a pretinde că este singura abordare posibilă a acestui subiect:

1. Procedura prealabilă încheierii contractului de mediere
2. Declarația inițială a mediatorului
3. Schimbul de informații dintre părți (prezentarea stării de fapt)
4. Identificarea problemelor (stabilirea ”ordinii de zi” a medierii)
5. Stabilirea pozițiilor inițiale (exprimate de părți)
6. Explorarea nevoilor părților
7. Identificarea intereselor părților
8. Generarea opțiunilor de soluționare (în contextul intereselor exprimate)
9. Negocierea (celor mai bune opțiuni și propuneri de înțelegere)
10. Acordul de mediere
11. Încheierea procesului de mediere
12. Implementarea acordului

BENEFICIILE MEDIERII

Procesul de mediere oferă multe beneficii participanților la această modalitate alternativă de soluționare a disputelor dar și multor altor părți interesate, care pot fi influențate în mod pozitiv de discuțiile în sine sau de rezultatul acestora. Descriem o listă mai jos cu câteva dintre beneficiile procedurii de mediere:

- Un management mai eficient al riscurilor;
- Un control mai bun al rezultatului;
- Posibilitatea de a soluționa cauza într-o perioadă mai scurtă de timp;
- Suveranitatea voinței părților în privința procesului și soluției;
- Utilizarea resurselor financiare cu mai multă eficiență;
- Procedura de mediere este foarte flexibilă;
- Părțile pot comunica direct, fără îndeplinirea unor anumite reguli;
- Procedura este administrată în mod privat, fără implicarea statului;
- Procedură de mediere este confidențială;
- Părțile își pot menține relațiile anterioare apariției disputei;
- Rata ridicată de succes a procedurii de mediere;
- Rată ridicată de conformare a părților cu soluția adoptată prin mediere;
- Soluțiile rezultate din procedura de mediere sunt, de regulă, durabile;
- Părțile pot fi asistate în cadrul procedurii de mediere și de alte persoane;
- Părțile își aleg mediatorii și se pun de acord cu privire la condițiile de desfășurare a procedurii de mediere;
- Procesul de mediere și rezultatul acestuia se axează pe nevoile și interesele părților;
- Părțile colaborează pentru a construi o înțelegere reciprocă și un câștig reciproc;
- Creșterea gradului de educație și coeziune socială.

TIPURI DE CAUZE CARE POT FI MEDIATE

Cu toții dorim să ne putem bucura de liniște în comunitatea noastră, ceea ce nu este întotdeauna foarte ușor. Sunt multe motive pentru care apar conflicte în comunitatea noastră. Spre exemplu, stresul, zgomotul, lipsa locurilor de parcare sau lipsa banilor pot crea probleme care deseori scapă de sub control. Din cauza lipsei de comunicare atât de întâlnită, ceea ce începe ca o neînțelegere minoră, poate sfârși într-un conflict major, cauzând tuturor stres și îngrijorare.

Medierea ajută în mod eficient membrii comunității să elimine aceste riscuri și să transforme conflictul în soluții consensuale și constructive, care sunt implementate în mod voluntar. Capacitatea de a aborda conflictele în mod constructiv contribuie la cultivarea armoniei în interiorul comunității.

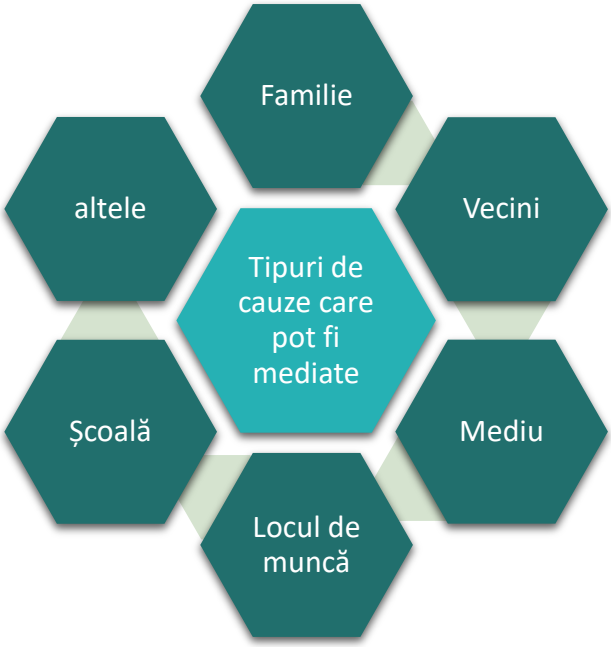

Figură 4 - Tipuri de cauze care pot fi mediate

TIPURI DE CAUZE CARE POT FI MEDIATE

DISPUTE DE FAMILIE

În domeniul relațiilor de familie părțile pot apela la mediator pentru a-și rezolva neînțelegerile cu privire la continuarea sau nu a căsătoriei, precum și cu privire la aspectele accesorii divorțului, atunci când din căsătorie au rezultat copii: exercitarea autorității părintești, planul parental în cazul custodiei comune, contribuția părinților la cheltuielile de creștere și educare a copiilor, locuința copiilor. Odată cu divorțul, calitatea de soți încetează, NU și aceea de părinți. Din acest motiv medierea oferă oportunitatea găsirii unor soluții în care cel mai important aspect poate fi interesul copilului, care trebuie să fie afectat cât mai puțin posibil, de separarea părinților. Totodată foștii soți se pot înțelege cu privire la numele pe care îl vor purta fiecare după desfacerea căsătoriei și împărțirea bunurilor comune.

DISPUTE ÎNTRE VECINI

Disputele pentru vecini au impact negativ atât asupra relațiilor dintre aceștia cât și asupra coeziunii din comunitate. În multe situații, soluționarea pe calea judecătorească este cea mai bună abordare. Din păcate, această abordare nu stinge conflictul și nici nu stimulează armonia din comunitate.

De aceea, atunci când o simplă discuție dintre vecini nu rezolvă problema, apelarea la un mediator poate elimina riscurile unui litigiu lung, costisitor și cu impact asupra relațiilor comunitare.

Pe scurt, medierea poate face mai mult decât să soluționeze disputa, o poate stinge!

DISPUTE DIN DOMENIUL MEDIULUI

Proiectele de infrastructură, industria și activitatea economică sunt esențiale pentru dezvoltarea comunitară. Crearea de locuri de muncă, plata de taxe și impozite, drumurile mai bune sau accesul la programe educative sunt câteva dintre beneficiile pentru comunități. În același timp, dezvoltarea generează preocupări ale membrilor comunităților în legătură cu impactul asupra mediului. Sănătatea oamenilor și animalelor, lipsa apei, calitatea aerului, a apei, a solului sau nivelul de zgomot reprezintă exemple de subiecte de conversație generate de proiectele de dezvoltare.

Medierea oferă o platformă de comunicare pe care cetățenii, autoritățile și sectorul privat o pot utiliza în vederea înțelegerii mai bune a preocupărilor cu privire la mediul înconjurător și pentru adoptarea în comun de măsuri pentru prevenirea, soluționarea sau gestionarea disputelor din domeniul mediului.

TIPURI DE CAUZE CARE POT FI MEDIATE

DISPUTE LA LOCUL DE MUNCĂ

Conflictele care apar la locul de muncă afectează sănătatea, confortul și productivitatea angajaților. În același timp organizațiile riscă să nu își realizeze scopul pe deplin din aceeași cauză. De aceea, soluționarea amiabilă a disputelor asigură coeziune și relații bune la locul de muncă. Medierea la locul de muncă este un instrument care poate asigura aceste obiective.

DISPUTE ÎN ȘCOALĂ

În mediul școlar întâlnim deseori conflicte: între elevi, între profesori, între elevi și profesori, între părinți și cadre didactice. Abordarea soluționării acestor dispute prin mediere promovează un mediu propice dialogului, astfel încât părțile vor înțelege că direcția spre care este orientată comunicarea dintre ele este de fapt o zonă de interes comun, caracterizată prin îmbunătățirea atmosferei colective dar și prevenirea apariției de noi conflicte.

MEDIEREA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au adoptat la 21 mai 2008 Directiva 2008/EC/52 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială. Obiectivul directivei declarat prin primul articol este de a facilita accesul la soluționarea alternativă a litigiilor și de a promova soluționarea pe cale amiabilă a acestora prin încurajarea utilizării medierii și asigurarea unei relații echilibrate între mediere și procedurile judiciare. Această relație ar trebui să fie determinată pe baza unui set comun de criterii obiective care să includă indicatori macro-economici, statistici în legătură cu administrarea justiției și cu infrastructura de mediere. Cu toate eforturile de reglementare a medierii la nivel european, studiile arată că directiva nu a rezolvat ”paradoxul medierii europene”, în sensul că dincolo de beneficiile dovedite sale multiple, medierea în materie civilă și comercială este încă utilizată în mai puțin de 1% din litigiile aflate pe rolul instanțelor din Uniunea Europeană.

Conform Articolului 5 care reglementează recurgerea la procedura de mediere, instanțele europene la care au fost introduse acțiuni, pot să invite părțile să încerce soluționarea cauzei prin mediere sau să le invite să participe la o ședință de informare cu privire la utilizarea procedurii de mediere dacă asemenea ședințe sunt accesibile și ușor de organizat. Desigur, aceste recomandări sunt efectuate în raport de circumstanțele cazului pe care instanța trebuie să le ia în considerare. Conform

aceluiași articol, directiva nu trebuie să aducă atingere modului în care recurgerea la mediere este reglementată în legislația statelor membre, respectiv dacă sunt sau nu introduse elemente de obligativitate a utilizării medierii înainte sau după inițierea procedurilor judiciare, dacă aceasta poate face obiectul unor obligații, sancțiuni sau stimulente.

Directiva nu exclude posibilitatea ca legislațiile statelor membre să prevadă ca recurgerea la mediere să fie obligatorie, sau să facă obiectul unor stimulente sau sancțiuni, cu condiția ca asemenea norme să nu împiedice părțile să își exercite dreptul de acces la sistemul judiciar. Cu alte cuvinte, directiva recunoaște și acceptă posibilitatea introducerii unor limitări ale accesului la justiție, cu condiția ca acestea să fie rezonabile și să proporționale cu scopul urmărit

Studiu de caz: TURCIA

La sfârșitul anului 2017, Turcia a adoptat Legea 7036 a instanțelor de muncă, care obligă părțile să încerce medierea înainte ca litigiile lor să poată fi audiate de instanță, fără obligația de a soluționa. Legea 7036 a intrat în vigoare la 01.01.2018 și se aplică unei game largi de dispute de muncă.
Întrucât numărul litigiilor de muncă constituie o parte importantă a litigiilor civile în Turcia, introducerea medierii

obligatorii a reprezentat un element important, deoarece îi pune pe mulți angajați și angajatori (în mare parte companii) în situația de a experimenta medierea pentru prima dată.

Legea 7036 a instanțelor de muncă, care a introdus medierea obligatorie pentru prima dată în sistemul juridic turc a fost subiectul unor critici semnificative în primele zile. Opozanții susțin că medierea obligatorie încalcă principiul participării voluntare, unul dintre principiile de bază ale medierii și, prin urmare, compromite autodeterminarea părților. Un alt argument împotriva legii este că un proces obligatoriu va crea un obstacol legal pentru accesul la justiție. Curtea Constituțională a Turciei a respins excepțiile ridicate printr-o decizie publicată în ziua de 11 decembrie 2018.

Curtea Constituțională a subliniat în decizie că medierea este un mecanism adecvat de soluționare a litigiilor, care oferă părților posibilitatea de a-și rezolva disputele rapid, mai puțin costisitor și cu satisfacție reciprocă, care va ajuta părțile să evite procesele de proces lungi și arzătoare, precum și să servească pentru o eficiență sporită a sistemului judiciar prin reducerea procesului de judecată.

MEDIEREA ÎN AFARA UNIUNII EUROPENE

Statistici:

- **682.612** de cauze referite la mediere în perioada 2013-2019
  - **423.612** medieri soluționate cu acord (65%)
  - **223.426** medieri încheiate fără acord (35%)
- **119.787** de cauze comerciale referite la mediere în anul 2019
  - **57.525** cauze comerciale soluționare prin acord (57%)
  - **43.961** cauze comerciale încheiate fără acord (42%)
- **209.449** de medieri voluntare înregistrate în perioada 2013-2019
  - **190.406** cauze soluționare prin acord (96%)
  - **7.565** cauze încheiate fără acord (4%)

Elaborat în cadrul proiectului ”Medierea – politică publică eficientă în dialogul civic”, Cod SIPOCA 269, finanțat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020, Axa Prioritară 1 – Administrație publică și sistem judiciar eficiente, Componenta 1- “Creșterea capacității ONG-urilor și a partenerilor sociali de a formula politici publice alternative”.

- E-mail: office@mediereapoliticapublica.ro
- Web: mediereapoliticapublica.ro; coalitie-mediere.ro
- Facebook: mediereapoliticapublica

Beneficiar:
Asociația „Centrul de Mediere și Arbitraj Propact”
Craiova, str. Calea București, bl. 21C, sc. 1, ap. 3
Tel.: 0746 228 229
E-mail: office@solutii-dispute.ro
Web: solutii-dispute.ro

Partener:
Universitatea „Andrei Șaguna” Constanța
Bd. Alexandru Lăpușneanu, nr. 13
Tel.: 0241 662 520
E-mail: contact@andreisaguna.ro
Web: andreisaguna.ro

Competența face diferența!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European,
prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020

Titlul proiectului: MEDIEREA - POLITICĂ PUBLICĂ EFICIENTĂ ÎN DIALOGUL CIVIC
Editorul materialului: DATAPRINT S.R.L.
Data publicării: Ianuarie 2020
Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României